

EVROPSKÉ HOSPODÁŘSKÉ PRÁVO

Ochrana vkladů na finančním trhu
DGS (Deposit Guarantee Schemes)

PRÁVNÍ ZÁKLAD

- - Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014 o systémech pojištění vkladů (Deposit Guarantee Scheme Directive)
- vstoupila v platnost v červnu 2014 a zrušila dříve platnou Směrnici 94/19/ES z roku 1994, která byla v roce 2009 pozměněna v reakci na finanční krizi. Časový limit na transpozici Směrnice DSGS pro členské státy byl 1 rok. Právní oporu pro Směrnici DSGS můžeme najít v článku 114 Smlouvy o fungování EU (Treaty on the Functioning of the European Union „TFEU“), tedy společného základu pro legislativu v oblasti vnitřního trhu

III. PILÍŘ BANKOVNÍ UNIE

- Kromě harmonizace prostřednictvím směrnice se nepředpokládá společný systém (celoevropský)

KDO A CO JE CHRÁNĚNO

- Členy systému pojištění vkladů jsou povinně veškeré úvěrové instituce a principem je vyplacení jakéhokoliv předpokládaného druhu vkladů všech klientů – vkladatelů úvěrových institucí, v případě likvidace nebo úpadku úvěrové instituce, kdy již dále nejsou vklady disponibilní.
- Chráněná výše vkladů je stanovena na 100.000 EUR na jednoho vkladatele (jak fyzickou, tak právnickou osobu) ze systému pojištění, jehož je úvěrová instituce členem.
- Původně podle Směrnice z roku 1994 byla výše pojištěných vkladů na jednu osobu na úrovni 20.000 EUR zvýšena na 50.000 EUR a následně až na současnou hodnotu
- Další chráněné vklady jsou penzijní systémy malých a středních podniků, vklady veřejných orgánů s rozpočtem do 500 000 €, vklady převyšující 100 000 € určené na některé účely v oblasti bydlení a v sociální oblasti, což je specifikováno podrobněji níže v tomto příspěvku.

KDO TO FINANCUJE

- prostředky do nich putují od úvěrových institucí ve finanční výši závisující na rizikovém profilu a dalších rozhodných faktorech pro konkrétní instituci. Čím větší rizika úvěrová instituce podstupuje, tím je nutné odvádět do systému více finančních prostředků

JAK TO FUNGUJE

- Vklady jsou vyplaceny vkladatelům do 20 pracovních dní s možností prodloužení o 10 pracovních dnů, ale do roku 2024 je tato lhůta postupně zkracována až na 7 dní. Původně byla lhůta 3 měsíce s možností prodloužení až o dalších 6 měsíců

CÍLE

- Výše prostředků nashromážděných v systému pojištění každého členského státu by měla dosáhnout do roku 2025 výše 0,8% pojištěných vkladů. Systémy pojištění vkladů podstupují minimálně jednou za tři roky zátěžové testy, aby bylo jejich fungování prověřeno. Dále platí, že systémy pojištění vkladů, při splnění přísných podmínek mohou být také zdrojem rezolučního financování podle druhého pilíře bankovní unie

VÝJIMKY

- V Norsku je kryto až třikrát více peněžních prostředků
- Proč?
- Zajištění ochrany soukromých financí x ochranana bohatých

SITUACE V ČR

- Do konce roku 2015 byl v ČR veřejný zajišťovací systém soukromých financí tvořen zejména dvěma institucemi ve dvou oblastech finančního trhu. Jedná se o Fond pojištění vkladů zajišťující bankovní vklady a Garanční fond obchodníků s cennými papíry pro oblast kapitálového trhu.
- Nově - Garanční systém finančního trhu, který od 1.1.2016 spravuje i národní rezoluční fond (nazývaný Fond pro řešení krize), ve kterém se budou shromažďovat finanční prostředky v souvislosti s řešením krize.

FOND POJIŠTĚNÍ VKLADŮ

- Součást Garančního systému
- samostatná právnická osoba byla zřízena na základě zákona č. 156/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách a jejím hlavním účelem je pojištění jednotlivých vkladů - pohledávek vkladatelů (fyzických i právnických osob) u bank, stavebních spořitelen a také vkladů u spořitelních a úvěrových družstvech (od roku 2006).
- V průběhu roku 2014 odvedly pojištěné instituce příspěvek do Fondu pojištění vkladů v celkové výši 4,3 miliardy Kč, celkový objem finančních rezerv Fondu dosáhl ke konci roku 2014 částky 18 937 mil. Kč

NOVIKY PODLE DSGD

- Směrnice DGSD již dále nevztahuje na žádné veřejné orgány je automatické nepojištění vkladů obcí.
- Druhou novinkou je naopak pojištění dočasně vysokých vkladů nad 100.000 EUR až na dvojnásobek ve specifikovaných případech při dodržení stanovených podmínek a to výhradně na žádost dané osoby. *
- Co se obcí týče, tak pojištěny nově mohou být jen „malé“ obce, které nemají vyšší daňové příjmy než 500.000 EUR. (Pojištění vznikne pouze na žádost obce v rámci administrativní procedury, kdy obec požádá finanční instituci)
- *
- Jsou pojištěny dočasně vysoké vklady, které dopadají na specifické příjmy jako je prodej soukromého nemovitého majetku sloužícího k bydlení, rozvodové vyrovnání, příjem z pojistného plnění z úrazu, nemoci, invalidity nebo smrti, dědictví, jednorázová důchodová dávka, odstupné ze zaměstnání, náhrada újmy způsobené trestným činem atp. Podmínkou je, aby tato specifická finanční částka nebyla připsána dříve než 3 měsíce před rozhodným dnem – den, kdy ČNB oznámí insolvenční dané finanční instituce (tímto je zajištěna výjimečnost a krátkodobost takto připsané částky).

GARANČNÍ FOND OBCHODNÍKŮ S CENNÝMI PAPIŘY

- konkrétně podle směrnice EU o záručních systémech pro investory a vznikl na základě novely zákona č. 591/1992 Sb. o cenných papírech
Pojištění vznikne pouze na žádost obce v rámci administrativní procedury, kdy obec požádá finanční instituci, u které má uloženy finanční prostředky o vystavení potvrzení o pojištění. Teprve poté, co finanční instituce vydá takové potvrzení, jsou vklady obce u této instituce pojištěny. U každé instituce, kde má obec vklad je třeba zažádat si o potvrzení zvlášť.
- Směrnice č. 97/9 Evropské unie o záručních systémech pro investory
- Zákon č. 362/2000 Sb. změna zákona o cenných papírech.

ÚČEL

- Účelem tohoto fondu je vytvoření záručního systému, ze kterého se vyplácejí náhrady zákazníkům obchodníka s cennými papíry (dále jen „obchodník“), který není schopen plnit své závazky vůči svým zákazníkům
- obchodník platí do fondu roční příspěvek ve výši 2 % z objemu přijatých poplatků a provizí za poskytnuté investiční služby za poslední rok
- Minimální příspěvek obchodníka činí 10 000 Kč

KOLIK A KOMU

- Náhrady zákazníkovi obchodníka v případě, kdy obchodník není z důvodů přímo souvisejících s jeho finanční situací schopen plnit své závazky je poskytována ve výši 90% jeho zákaznického majetku, avšak může dosáhnout maximální korunové částky do výše ekvivalentu 20 000 EUR pro jednoho zákazníka u jednoho obchodníka.
- V případě, že prostředky fondu nepostačují k vyplacení náhrad pro zákazníky insolventních obchodníků, fond si potřebné peněžní prostředky musí obstarat pouze na finančním trhu

SLOŽENÍ FONDU

- Fond je řízen pětičlennou správní radou. Předsedu, místopředsedu a ostatní členy správní rady jmenuje a odvolává Ministr financí. Alespoň 1 člen správní rady je jmenován z řad zaměstnanců ČNB, a to na návrh bankovní rady ČNB a nejméně 2 členové jsou jmenováni z řad členů představenstva nebo zaměstnanců obchodníků
- podle rozpočtu schváleného Ministerstvem financí

PROBLÉMY FONDU

- Největším a stále se vlekcoucím problémem tohoto fondu je nedostatek finančních prostředků a to zejména ze dvou důvodů. Prvním důvodem je skutečnost, že fond vznikl prakticky na zelené louce a bez finančních prostředků a až v průběhu jeho fungování se začaly hlavní zdroje finančních prostředků vytvářet a hledat a shromažďovat.
- Druhým problémem je, že od dob vzniku fondu zkrachovalo mnoho obchodníků s cennými papíry, např. jen v letech 2001 až 2005 jich zkrachovalo 9 a výše finančních prostředků ve fondu zdaleka nepostačovala na pokrytí pohledávek zákazníků zkrachovalých obchodníků. Největší finanční zátěží se stal úpadek společnosti KTP Quantum, po němž požádalo zhruba 20.000 osob o odškodnění kolem 1,5 miliardy korun. Fond zatím vyplatil náhrady za zhruba 1,3 miliardy korun, Ministerstvo financí přitom půjčilo fondu více než miliardu korun.

VÝHLED DO BUDOUCNA

- 7 denní limit pro výplatu náhrad, se kterým se počítá do roku 2024 (i když v ČR již od 1.6.2016), je přehnaný. S takto zkrácenou lhůtou nesouhlasí ani ČNB
- Společný celoevropský fond a system?